

NSB
Schweigaards gate 23
N-0048 Oslo
T (+47) 23 15 00 00
F (+47) 23 62 01 13
nsb.no

Dato: 26.08.2015
Saksnr: 13/2829
Deres ref:
Henvendelse til: Otto S. Roheim

MOTTATT
28 AUG 2015

Samferdselsdepartementet
Postboks 8010 Dep.
NO-0030 Oslo

AVTALER OG FORPLIKTELSER SOM VIL KUNNE BLI PÅVIRKET AV JERNBANEREFORMEN

NSB AS med datterselskaper (NSB) viser til forespørsel fra Samferdselsdepartementet oversendt i e-post datert 25. juni 2015. Departementet ber i forespørselen NSB om å utarbeide en overordnet beskrivelse av de avtaler og forpliktelser som vil påvirkes av reformen.

Med «vil påvirkes av reformen» forstås her at avtaleforholdet endrer karakter eller bortfaller som følge av at NSB eventuelt i fremtiden enten ikke skal kjøpe eller levere varen eller tjenesten.

Departementet opplyser i sin forespørsel til NSB at det ikke er nødvendig med en detaljert oversikt over det enkelte avtaleforhold. Redegjørelsen fokuserer derfor på typer av avtaler. Mange av avtalene NSB har inngått vil utløpe eller kunne sies opp før reformen eventuelt vil påvirke disse. Det vil også kunne ha skjedd et skifte av avtalemotpart f. eks. fordi en leverandør har tapt en anbudskonkurranse.

I hvilken grad NSB i en overgangsperiode skal beholde funksjoner og leveranser som etter gjennomføringen av reformen ikke lenger skal ligge hos NSB, vil blant annet avhenge av det oppdraget NSB får gjennom neste Trafikkavtale med Samferdselsdepartementet.

Hvorvidt avtaler som fortsatt løper på tidspunktet for gjennomføringen av reformen eventuelt vil kunne overføres til et rettssubjekt utenfor NSB-konsernet, vil avhenge av aksept fra avtalemotparten, og at kravene i anskaffelsesregelverket er oppfylt.

Oversikten nedenfor er ikke uttømmende, men inneholder sentrale typer av avtaler og forpliktelser som vil kunne påvirkes av reformen.

1. Avtaler der NSB med datterselskaper er oppdragsgiver

1.1 Anskaffelse av materiell - NSB AS

NSB har en avtale om Stadler AG (Stadler) om levering av tog. Avtalen ble inngått for et bestemt antall tog, med opsjoner på ytterligere tog. Tog blir levert løpende og det er fortsatt opsjoner som ikke er utløst. Etter levering av togsettene har Stadler plikter under avtalen en viss tid fremover, herunder garantiansvar. Per i dag er det NSB som eier togene og har kontrakten med Stadler. Som en konsekvens av jernbanereformen kan materielleierskapet bli overført til et rettssubjekt utenfor NSB, f. eks. et materielleierselskap eid av et jernbanedirektorat. En overføring av kontrakten krever samtykke fra Stadler.

1.2 Vedlikehold, modifikasjon og renhold av materiell - NSB AS og NSB Gjøvikbanen AS

Hvis togmateriellet ikke lenger skal eies av NSB og eller NSB ikke lenger skal levere togtjenester til Staten i det omfang selskapet gjør i dag, vil dette blant påvirke:

- Vedlikeholdsavtaler NSB AS
- Vedlikeholdsavtaler NSB Gjøvikbanen AS
- Logistikkavtaler
- Komponentavtaler
- Avtaler om skadereparasjon og modifikasjon
- Avtaler knyttet til montering av ERTMS
- Avtaler om tekniske rådgivingstjenester
- Avtaler om innvendig og utvendig renhold av togene
- Avtale med Jernbaneverket om NSBs bruk av driftsbanegårder

For de avtalene som i dag ligger hos Mantena AS vil man det fra tidspunkt Mantena AS eventuelt ikke lenger er et selskap i NSB konsernet, måtte konkurranseutsette avtaler om vedlikehold av materiell.

1.3 Avtaler knyttet til markedsføring, salg og billettering - NSB AS og NSB Gjøvikbanen AS

For det tilfellet at NSB ikke lenger skal håndtere markedsføring, salg og billettering, vil dette kunne påvirke avtaler knyttet til:

- Markedsanalyser, herunder avtaler om omdømmeundersøkelser
- Transportanalyser, herunder avtaler om utvikling av transportmodeller, billettundersøkelser m.m
- Massekommunikasjon, herunder avtaler om reklametjenester, medierådgiving og kjøp av reklameplass
- Merkevarer, herunder avtaler om designtjenester
- CRM, herunder avtaler om dialogverktøy, CRM verktøy, datavask, databerikelse og SMS tjenester
- Betalingsløsninger, herunder avtaler om betalingsløsninger for nett og mobil
- Salgskanaler (IKT utvikling og implementering), herunder avtaler om utvikling av ny MT for konduktører og kontrollører og utvikling av webdesign
- IKT forvaltning og vedlikehold, herunder avtaler om, vedlikehold av billettautomater og validatorer, forvaltning av nsb.no, vedlikehold og service MT, forvaltningsavtale E-billettering, vedlikehold av mobilappen
- Miljø, herunder avtaler knyttet til miljøkalkulator og re sertifisering av miljøstyringssystem
- Hittegods, herunder avtaler om transporttjeneste for hittegods

1.4 Avtaler knyttet til planlegging og gjennomføring av trafikken - NSB AS og NSB Gjøvikbanen AS

Avhengig av hvordan planlegging og gjennomføring av trafikken blir organisert vil eksterne og interne avtaler på følgende områder kunne bli påvirket:

- Avtale med Jernbaneverket om sportilgang og tilgang på tjenester AST
- Busskontrakter, kjøp av alternativ transport ved planlagte og ikke planlagte avvik
- Taxikontrakter, kjøp av alternativ transport ved planlagte og ikke planlagte avvik
- Avtale om tilbringertjeneste Torp/Rygge
- Avtale med Flytoget – utveksling av reisende i avvik
- Trainplan (TP) og Resourceplan (RP), rute- og materiellplanlegging tilpasset norsk jernbaneinfrastruktur og norske togtyper
- Resource manager (RM), operativ styring av togene med oversikt over kjørt distanse mht. vedlikehold
- RSR for RM/RP, Database for å holde oversikt over alle operative data om togsettene som trengs for framføring i passasjertrafikk

- Vognsammensetning, styre sammensetning av lokomotiv og vogner for fjerntog
- Bussplanlegging, planlegging av alternativ transport når togene ikke kan kjøre
- Informasjon til passasjerene, lage og distribuere informasjon til alle reisende når det oppstår problemer i trafikken
- Operativ trafikkoversikt, system for grafisk og tekstlig følge med alle tog og andre data rundt trafikken
- Rapportering om trafikkavviklingen, system for å kunne rapportere punktlighet, regularitet, energiforbruk og en rekke andre ting fra trafikken
- Passasjerinformasjonssystemer, system om bord for å gi informasjon til passasjerene
- Ruteinformasjon i trafikkavvikling, system for reiseplanlegging koblet til sanntidsdata
- Tog på nett, utstyr for å tilby Internett til passasjerene og koble operative systemer ombord til nettet
- Passasjertelling (manuell og automatisk), system for innsamling av manuelle tellinger gjort av konduktørene i togene, samt et automatisk system for telling i lokaltrafikken
- Diagnose og feilmelding, systemer for innsamling av diagnosedata og feilmeldinger og oversendelse til et felles analysesystem
- Tilsyn batterispenning og temperatur ombord, alle togsett har utstyr for å overvåke batterispenning og temperatur ombord slik at de er klare til bruk når de trengs
- Overvåkningskameraer, kameraovervåkning for passasjerenes sikkerhet
- Togbrett, alle konduktører og lokførere har personlige smarttelefon/nettbrett til bruk i tjenesten med programvare laget for å støtte ombordpersonalet i deres arbeid
- GSM-R håndsett, alle konduktører og lokførere har personlige GSM-R håndsett
- Lisens til nødnett, sentralt kommunikasjonssystem
- Opplæring ERTMS
- Cateringavtale, servering ombord i togene
- Uniformer og sko til personalet
- Vektene i toget

1.5 Avtaler knyttet til planlegging og gjennomføring av trafikken - CargoNet

Følgende typer avtaler vil kunne bli påvirket av reformen som en konsekvens av endret organisering av NSB og Jernbaneverket:

- Avtale med Jernbaneverket om sportilgang og tilgang på tjenester AST
- Avtaler om leie av terminalområder
- Driftsavtaler terminaler
- Tilgang til tankanlegg, De-icing systemer m.m.
- Tilgang til terminaltjenester, løfteutstyr m.m.
- Vedlikehold av sidespor på terminaler
- Leveranser av skiftetjenester
- Leie av lokomotiver
- IKT, regnskap, personal, BHT m.m

2. Avtaler der NSB med datterselskaper er leverandør

2.1 Utførelse av persontransport med tog som offentlig tjeneste (Trafikkavtalene)

- *NSB AS, Trafikkavtale med Samferdselsdepartementet*
- *NSB Gjøvikbanen AS, Trafikkavtale med Samferdselsdepartementet*

Hvordan Trafikkavtalen med Samferdselsdepartementet videreføres vil være bestemmende for i hvilken grad NSB i en overgangsperiode skal beholde funksjoner og leveranser som etter gjennomføringen av reformen eventuelt ikke lenger skal ligge hos NSB.

2.2 NSBs leveranser av tjenester

NSBs leveranser av tjenester:

- Flåmsbana AS, leveranse av togproduksjon i sommersesongen, salg og billetteringstjenester
- Fjordtours AS, salg og billetteringstjenester
- CargoNet AS, leie av materiell (lokomotiver)
- Norsk Jernbaneskole, utleie av instruktører
- Norsk Jernbaneskole, utleie av materiell
- NSB Gjøvikbanen AS, opplæring konduktører og lokomotivførere, driftsoperative tjenester, salg billettering, servicesenter, kommunikasjonstjenester m.m
- Avtaler med Jernbaneverket om leveranse av berging- og beredskapstjenester
- Avtaler med Jernbaneverket om ulike typer konsulentbistand, herunder ERTMS

I den grad produksjonen av tjenester NSB yter etter overnevnte avtaler ikke lenger skal ligge hos NSB, vil mottager enten selv måtte produsere tjenestene eller skaffe disse fra en annen leverandør enn NSB.

2.3 Mantenas leveranser av vedlikehold av materiell

I tillegg til leveransene til morselskapet som er omtalt i punkt 1.2, vil følgende av Mantenas avtaler kunne bli påvirket av reformen:

- Flytoget, vedlikehold og renhold av materiell
- Pågatog, vedlikehold av materiell
- SJ, vedlikehold av materiell
- CargoNet, vedlikehold materiell

Hvis Mantena ikke lenger blir en del av NSB-konsernet, vil NSB som en konsekvens av anskaffelsesregelverket måtte konkurranseutsette vedlikeholdet. Dette gjør at Mantena potensielt vil kunne miste vesentlige deler av sin virksomhet. Det at Mantena eventuelt mister eksisterende avtaler med NSB som morselskap, vil gi betydelige utfordringer i forholdet til både eksisterende og fremtidige eksterne oppdragsgiver, blant annet knyttet til egenkapital, morselskapsgaranti og forsikring.

2.4 Avtaler fast eiendom – ROM Eiendom AS

ROM Eiendom AS har inngått et stort antall avtaler om utleie av fast eiendom, herunder husleieavtaler og tomtefeste. Disse avtalene kan i all hovedsak videreføres uendret i et aksjeselskap med et statsforetak som eier.

Jernbaneverket leier arealer av ROM dels på grunnlag av selvkostavtaler og dels på markedsmessige vilkår, som kan bortfalle som følge av reformen. Ved et eierskifte må selvkostavtalene forelegges departementet med hensyn til i hvilken grad de skal videreføres/endres i forhold til nye grensesnitt. Det samme gjelder godsterminalavtalen mellom ROM og Jernbaneverket

Dersom hele eller deler av eiendomsmassen overføres fra aksjeselskapet til statsforetaket vil ulike avtaler knyttet til kommersiell utnyttelse av eiendommene i samarbeid med andre aktører med felles risiko, måtte gjennomgå og eventuelt forelegges foretaksmøtet for godkjennelse. Videre kan det utløse behov for reforhandlinger. Det vil være ressurskrevende å gjennomgå og vurdere hvilke avtaler som kan videreføres uendret i et statsforetak. Se også omtalen av ROM Eiendom under punkt 3.3.

3 Samarbeidsavtaler

3.1 Billett- og takstsamarbeidsavtaler.

Dersom NSB ikke lenger skal ha ansvaret for markedsføring, salg og billettering, vil dette påvirke avtaler knyttet til:

- Oslo og Akershus, fullt integrert takstsamarbeid med Ruter
- Rogaland, Kolumbus billetter som gjelder på NSBs tog
- Hordaland, Skyss billetter som gjelder på NSBs tog
- Trøndelag, ATB periodebillett som gjelder på NSBs tog
- Østfold, NSB periodebillett med tilvalg buss i Østfold og overgang til Ruter sone 1
- Buskerud, NSB periodebillett med tilvalg buss i Braker sone 1 og Ruter sone 1
- Hedmark, NSB periodebillett med tilvalg buss i Hedmark og overgang til Ruter sone 1
- Vestfold, Ungdomskort kan utvides til å gjelde på tog i Vestfold
- Telemark, NSB periodebillett med tilvalg buss Notodden, Porsgrunn og Skien

Hvordan NSB skal forholde seg til overnevnte avtaler og samarbeidspartnere i fremtiden vil avhenge av hva NSB skal levere etter ny Trafikkavtale.

3.2 Samarbeidsavtaler med reiselivsaktører

Dersom NSB ikke lenger skal ha ansvaret for markedsføring, salg og billettering, vil dette påvirke avtaler med blant annet følgende samarbeidspartnere:

- Fjord Tours AS
- Flåm Utvikling AS
- RIT-avtaler med turoperatører/DMC's (Destination Management Companies) (f.eks. med Tumlare, Hurtigruten, Miki)
- Cruise Norway
- Avtale med Innovasjon Norge
- Samarbeidsavtale med Fjord Norge
- NSB er tilknyttet Eurail GIE, som administrerer Interrail og Eurail – gjennom en avtale «Articles of Association» og et internreglement.

3.3 Prosjekt- og samarbeidsavtaler - ROM Eiendom AS

ROM Eiendom AS har inngått et stort antall prosjekt- og samarbeidsavtaler med andre aktører som kommuner, grunneiere og utbyggere om utvikling av større områder i en rekke byer og tettsteder. Avtalene skal sikre en felles og helhetlig regulering og utvikling av områder, særlig knyttet til knutepunkts- og byutviklingsprosjekter. Disse avtalene må videreføres i et aksjeselskap dersom de skal kunne opprettholdes siden et statsforetak ikke kan delta i samarbeid med andre aktører med felles forpliktelser.

Det vil være svært ressurskrevende å gjennomgå og vurdere hvilke kontrakter og samarbeidsprosjekter som kan videreføres uendret i et statsforetak. Et alternativ er derfor å videreføre virksomheten i sin helhet i et aksjeselskap.

Dersom eiendomsvirksomheten helt eller delvis legges inn et statsforetak vil det fremtvinge at en rekke fremtidige samarbeidsforhold med eksterne aktører om eiendomsutvikling må forelegges foretaksmøtet (departementet) for godkjenning, alternativt at det fortløpende må opprettes aksjeselskaper for samarbeidsprosjektene fra sak til sak.

4 Avtaler finans, forsikring og pensjon

Samferdselsdepartementet er tidligere i brev fra NSBs styre datert 19. mars 2015, blitt orientert om hvordan jernbanereformen vil kunne påvirke finansieringen av NSB-konsernet.

4.1 Låneavtaler

- Obligasjonslån, EMTN, standard dokumentasjon for utstedelse av obligasjonslån
- Syndikatlån - MNOK 2.000, trekkrettigheter med 7 banker
- ISDA-avtaler, avtale med banker som regulerer derrivater
- Sertifikatlån, avtale som regulerer utstedelse av sertifikatlån

4.2 Bankgarantier

- Rammeavtale for bankgarantier, ramme på totalt MNOK 1.200
- Tabellen nedenfor viser antall garantier og sum garanti beløp per i dag

Debitorer	Antall garantier	Sum garantibeløp i NOK
Mantena konsernet	7	189 691 433
Rom Eiendom	1	5 100 000
Nettbuss konsernet	72	640 579 950
NSB AS	3	33 278 500
NSB Gjøvikbanen AS	1	69 540 000
SUM	84	938 189 883

4.3 Hovedbankavtale

- Avtale som dekker NSB konsernets behov for daglige banktjenester, inkluderer flervaluta konsernkontosystem

4.4 Interne låneavtaler

- Låneavtaler mellom NSB konsernbank og datterselskaper, avtalene dekker datterselskaperens lånebehov
- Tabellen nedenfor viser utestående gjeldsbrevlån per i dag og kassakredittrammer:

Debitor	Gjeldsbrevlån i NOK	Kassekreditt rammer NOK
Nettbuss AS	2 593 000 000	350 000 000
ROM Eiendom AS	3 321 000 000	400 000 000
CargoNet AS	250 000 000	140 000 000
Mantena AS		60 000 000
Svenska Tågkompaniet AB		37 000 000
NSB Gjøvikbanen AS		5 000 000
SUM	6 164 000 000	992 000 000

4.5 Forsikringsavtaler

Avtale med forsikringsselskap som omfatter:

- Ting- avbruddsforsikring
- Bedrifts- og produktansvarsforsikring

- Yrkesskedeforsikring
- Styreansvarsforsikring
- Motorvognforsikring
- Tjenestereiseforsikring

4.6 Avtaler om pensjon fondert i SPK

Ansatte i NSB med datterselskaper har en offentlig tjenstepensjon som er knyttet opp ved «fondering» i Statens Pensjonskasse (SPK). Avtalene forutsetter at Staten har mer enn 50 % eierskap til virksomhetene som er medlemmer i SPK.

Ved konkurranseutsetting er det viktig at en har pensjonsavtaler som gjør det relativt enkelt å bytte arbeidsgiver og at betingelsene er gjennomgående like for medarbeiderne og konkurransenøytrale i bransjen.

5. Videre arbeid med avtaler som påvirkes av reformen

Redegjørelsen gitt i dette brevet bygger på de forutsetningene knyttet til gjennomføringen av jernbanereformen som NSB per i dag er gjort kjent med av Samferdselsdepartementet.

Hvilke konkrete tiltak som eventuelt bør iverksettes for å håndtere utfordringene som følge av at avtaler påvirkes av reformen, vil først kunne vurderes når plasseringen og organiseringen av de funksjonene som eventuelt ikke lenger skal ligge hos NSB er fastlagt, og det er inngått ny Trafikkavtale mellom Samferdselsdepartementet og NSB for leveransene fra og med 2018.

Med vennlig hilsen

Otto S. Roheim
Konsernadvokat